

Uchwała Nr 189/2015
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego
z dnia 14 maja 2015 r.

w sprawie sprawozdania z działalności
Narodowego Centrum Badań i Rozwoju w roku 2014

Po rozpatrzeniu na wniosek Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 7 kwietnia 2015 r. (pismo DN.ZN.178.12.2015.3.EP), sprawozdania z działalności Narodowego Centrum Badań i Rozwoju w roku 2014, Rada Główna stosownie do art. 45 ust.3 pkt. 5 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.) **pozytywnie** opiniuje przedłożone dokumenty.

Opinia o „Sprawozdaniu z działalności NCBiR za rok 2014 r.” (dalej: Sprawozdanie i Centrum) została sporządzona na podstawie przedłożonego dokumentu datowanego na marzec 2015 roku liczącego 149 stron i ustrukturyzowanego w pięć części dotyczących: Podstaw prawnych i organów Narodowego Centrum Badań i Rozwoju (36 stron);

1. Informacji na temat strategicznych programów badań naukowych i prac rozwojowych (29 stron);
2. Informacji na temat realizacji zadań Centrum, o których mowa w art. 27 i art. 30 ust. 1 i 2 ustawy (stron 72);
3. Ewaluacja realizowanych programów (stron 2);
4. Informacji dotyczących zagadnień organizacyjnych w działalności Narodowego Centrum Badań i Rozwoju (stron 8).

Analiza Sprawozdania wskazuje, że struktura organizacyjna Centrum została ukształtowana zgodnie z postanowieniami statutu Centrum oraz w dostosowaniu do realizowanych zadań. Zmiany struktury wprowadzone zarządzeniem Dyrektora Centrum miały na celu lepsze dostosowanie organizacyjne do wyzwań związanych z obsługą programów, wsparciem wdrażania programów oraz obsługą samego Centrum.

W 2014 r. Centrum kontynuowało realizację dwóch programów strategicznych, zgodnie z *ustawą z dnia 8 października 2004 r. o zasadach finansowania nauki* (Dz. U. z 2008 r. Nr 169, poz. 1049).

Na podstawie ww. ustawy oraz Krajowego Programu Badań Naukowych i Prac Rozwojowych, przyjętego komunikatem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego nr 22 z dnia 30 października 2008 r. i ustanowiono następujące programy strategiczne:

- *Zaawansowane technologie pozyskiwania energii*, którego zakończenie realizacji jest przewidziane na rok 2015;
- *Interdyscyplinarny system interaktywnej informacji naukowej i naukowo technicznej*, którego zakończenie realizacji nastąpiło w roku 2014; w okresie sprawozdawczym rozpoczęto proces rozliczania programu.

Ponadto Centrum w okresie sprawozdawczym wdrażało strategiczne programy badań naukowych i prac rozwojowych ustanowionymi zgodnie z Krajowym Programem Badań, przyjętym uchwałą Rady Ministrów nr 164/2011 z dnia 16 sierpnia 2011 r. oraz *ustawą z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju*:

- *Profilaktyka i leczenie chorób cywilizacyjnych – STRATEGMED*, zatwierdzony przez ministra właściwego do spraw nauki dnia 21 czerwca 2012 r. Zakończenie realizacji

programu przewidziane jest na rok 2017. W okresie sprawozdawczym Centrum ogłosiło wyniki w dwóch konkursach, których alokacje wynosiły odpowiednio 360 mln zł oraz 220 mln zł.

- Środowisko *naturalne, rolnictwo i leśnictwo – BIOSTRATEG¹*, zatwierdzony przez ministra właściwego do spraw nauki dnia 26 listopada 2013 r. Zakończenie realizacji programu przewidziane jest na rok 2019. W okresie sprawozdawczym Centrum ogłosiło wyniki I konkursu ogłoszonego także w okresie sprawozdawczym. Alokacja I konkursu wynosiła 150 mln zł.

Ponadto kontynuowano prace nad uruchomieniem programu strategicznego w obszarze nowoczesne technologie materiałowe. W 2014 roku w oparciu o rekomendacje Ministerstwa Gospodarki, Rady Głównej Instytutów Badawczych, Polskiej Akademii Nauk, Polskiej Izby Gospodarczej Zaawansowanych Technologii oraz Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich powołano zespół ekspertów do opracowania założeń programu. W oparciu o te założenia Rada Centrum opracowała projekt programu, a następnie *uchwałą 31/2014z dnia 26 listopada 2014 r.* podjęła decyzję o przyjęciu i przedstawieniu Ministrowi Nauki i Szkolnictwa Wyższego do zatwierdzenia projektu strategicznego programu badań naukowych i prac rozwojowych pn. *Nowoczesne technologie materiałowe – TechMatSTRATEG*.

Na realizację zadań w 2014 r. Centrum miało zaplanowane dochody ogółem w wysokości ca 5.143 mln zł, z których wykorzystano ca 93%.

Z kwoty wykonania budżetu Centrum w wysokości 4.779.358 mln 36,4% stanowi dotacja z budżetu państwa a resztę stanowiły „środki otrzymane z UE oraz środki europejskie” (według terminologii sprawozdania). Oznacza to bardzo silne uzależnienie działalności od transferu środków z UE i powinno być odpowiednio adresowane do gremiów decyzyjnych.

Z ogólnej kwoty wydatków 98,3% wydatkowano na statutową działalność Centrum (według terminologii sprawozdania „wydatki na realizację zadań, w tym przekazane innym podmiotom oraz pozostałe wydatki”) natomiast reszta dochodów ogółem przeznaczona była na wydatki związane z operacyjnym funkcjonowaniem centrum zamykając się udziałem na poziomie 1,7%. W wydatkach na operacyjne funkcjonowanie Centrum wynagrodzenia stanowią ca 44%. Biorąc pod uwagę, z jednej strony misję Centrum i jego funkcje ustawowe a z drugiej strony wolumen funduszy dystrybuowanych na działalność podstawową, warto uwypuklić marginalny charakter wydatków majątkowych, które w roku sprawozdawczym wyniosły jedynie 1.86 mln zł, co stanowiło ok. 0,4 promila wydatków ogółem. Powstaje pytanie czy jest to wystarczający poziom nakładów na infrastrukturę Centrum, a zwłaszcza systemy komunikacji, w tym monitorowania realizatorów finansowanych programów i zadań z wykorzystaniem nowoczesnej techniki informacyjnej.

Informacje o wykonaniu planu finansowego wskazują, że wykonano go w 92,94%. W sprawozdaniu nie wyeksponowano dostatecznie wyraźnie przyczyn 7% odchylenia in minus planu. Natomiast na podkreślenie zasługuje oszczędne gospodarowanie nakładami na funkcjonowanie Centrum. W tym fragmencie budżetu wskaźniki wykonania wahają się w poszczególnych pozycjach od 57% (materiały i energia) do 99,8% (wydatki osobowe).

¹ Projekt programu strategicznego został przyjęty *uchwałą nr 24/2013 z dnia 20 listopada 2013 r.* Rady Narodowego Centrum Badań i Rozwoju.

Tabela 1. Realizacja rocznego planu finansowego Centrum²

Biuro Centrum – realizacja planu finansowego (w tys zł)					
Lp.	Treść	Plan wg ustawy budżetowej	Plan po zmianach	Wykonanie	%
I	DOCHODY OGÓLEM	5 317 761	5 142 630	4 779 358	92,94
1	Dotacje z budżetu państwa	1 788 873	1 801 426	1 741 791	96,69
1.1	- Podmiotowa	40 427	40 427	37 760	93,40
1.2	- Dotacje celowe*	1 746 448	1 759 001	1 702 171	96,77
1.3	- Dotacja na inwestycje i zakupy inwestycyjne	1 998	1 998	1 860	93,09
2	Środki otrzymane z Unii Europejskiej	377 807	365 254	219 037	59,97
3	Pozostałe dochody**	3 151 081	2 975 950	2 818 530	94,71
II	WYDATKI	5 317 761	5 142 630	4 779 358	92,94
1	Wydatki na funkcjonowanie	84 561	89 311	80 115	89,70
1.1	- Materiały i energia	1070	935	529	56,58
1.2	- Pozostałe usługi obce	16 533	18 697	14 503	77,57
1.3	- Wynagrodzenia	36 079	36 506	35 712	97,83
	- osobowe	22 027	22 027	21 984	99,80
	- bezosobowe	12 414	12 966	12 280	94,71
	- pozostałe	1 638	1 513	1 448	95,70
1.4	- Składki na ubezpieczenia społeczne	4 905	4 169	3 520	84,43
1.5	- Składki na Fundusz Pracy	724	604	454	75,17
1.6	- Pozostałe wydatki na funkcjonowanie	25 250	28 400	25 397	89,43
2	Wydatki majątkowe	2 098	2 098	1 860	88,66
3	Wydatki na realizację zadań, w tym przekazane innym podmiotom*	2 068 262	2 063 512	1 865 721	90,41
4	Pozostałe wydatki**	3 162 840	2 987 709	2 831 662	94,78

* Po stronie dochodów w pkt. 1.2 oraz po stronie wydatków w pkt. 3 dodatkowo zostały ujęte środki krajowe, które są przekazywane z rachunku Ministra Rozwoju i Infrastruktury do beneficjentów w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego – środkami tymi Centrum dysponuje na podstawie upoważnienia do zlecenia płatności w BGK.

** Po stronie dochodów w pkt. 3 oraz po stronie wydatków w pkt. 4 zostały ujęte środki europejskie, które są przekazywane z rachunku Ministra Finansów do beneficjentów - środkami tymi NCBR dysponuje na podstawie upoważnień do zlecenia płatności w BGK zgodnie z zapisami ustawy o finansach publicznych.

² Tabela jest uproszczoną formą prezentacji stopnia realizacji planu finansowego NCBR. Prezentowane wykonanie dochodów obejmuje jedynie środki wykorzystane w 2014 r. (zostało skorygowane o dokonywane zwroty niewykorzystanych środków oraz o przechodzące pomiędzy latami niewykorzystane środki uzyskane z Komisji Europejskiej). Pełne sprawozdanie z wykonania planu finansowego NCBR stanowi załącznik - sprawozdanie Rb-40.

Zadania Centrum były realizowane przez 286 pracowników. Zwiększenie stanu zatrudnienia w stosunku do 2013 r. o 18 osób wynikało z konieczności obsługi zwiększonej liczby zadań (uruchomienie nowych programów, zwiększanie liczby obsługiwanych projektów).

W realizacji zadań pracowników Centrum wspierali eksperci. W 2014 r. z Centrum współpracowało ok. 3050 ekspertów (bez członków Rady Centrum i Komitetu Sterującego), w tym 276 ekspertów zagranicznych, którzy wspierali Centrum m.in. w procesie opracowywania programów, ich wdrażania, ewaluacji oraz recenzowania projektów.

Średnie wynagrodzenie w NCBR (łącznie z wynagrodzeniem Dyrektora, Zastępcy Dyrektora i Głównej Księgowej) wynosiło w okresie sprawozdawczym 7055 zł (bez DWR: 6638 zł).

Fluktuacja kadr (liczona jako iloraz liczby nowo zatrudnionych minus liczba odchodzących przez przeciętną liczbę zatrudnionych) w okresie sprawozdawczym wynosiła 6,99%.

Tabela 2. Obsługa realizacji poszczególnych zadań Centrum***

Biuro Centrum – koszty związane z obsługą realizacji poszczególnych zadań				
Lp.	Realizowane zadania / podzadania	Koszty obsługi zadania (tys. zł)	w tym środki na inwestycje (tys. zł)*	w tym koszty ponoszone ze środków europejskich (tys. zł)**
	KOSZTY OGÓLEM	81 975	1 860	35 908
3.2.	Szkolnictwo wyższe	9 426	0	8 012
3.2.2.	Kształcenie w szkolnictwie wyższym	7 021	0	5 968
3.2.4.	Utrzymanie i rozbudowa infrastruktury szkolnictwa wyższego	2 405	0	2 044
10.1.	Prowadzenie badań naukowych oraz upowszechnianie, promocja i popularyzacja nauki	1 772	0	1 506
10.1.1.	Wspieranie badań naukowych	1 772	0	1 506
10.2.	Wzmocnienie badań naukowych służących praktycznym zastosowaniom	70 727	1 860	26 340
10.2.1.	Wspieranie badań stosowanych, prac rozwojowych oraz komercjalizacji wyników B+R	63 118	1 860	19 873
10.2.2.	Rozbudowa infrastruktury służącej praktycznym zastosowaniom	7 609	0	6 467
17.3.	Zarządzanie realizacją i wdrażanie pozostałych programów finansowanych z udziałem niepodlegających zwrotowi środków pomocowych	50	0	50

* Uwzględnione zostały środki dotacji inwestycyjnej oraz środki na inwestycje Centrum w ramach pomocy technicznych Programów Operacyjnych.

** Uwzględnione zostały środki w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego (finansowanie w ramach dotacji celowej z MRR, paragraf 2005), środki pomocy technicznych programów operacyjnych (finansowanie w ramach dotacji celowej z MNISW, paragraf 2008), środki na obsługę w

ramach projektów systemowych POI i POKL (środki z MF, paragraf 2007) oraz środki refundowane z Komisji Europejskiej na programy międzynarodowe.

*** W odniesieniu do środków inwestycyjnych podane zostały dane dotyczące zrealizowanych wydatków w 2014 r. Amortyzacja w 2014 r. wyniosła 1 417 986,16 zł.

Specyfika działalności NCBiR w kwestii modelowania i zawartości portfela programów badań naukowych, zarówno co do ich zakresu merytorycznego jak i skali finansowania utrudniają RGNiSW jego ocenę z punktu widzenia zasadności wyboru tematyki, alokacji zasobów finansowania jak i dofinansowania wybranych programów czy zadań badawczych. Chodzi tu przede wszystkim o brak specjalistów w składzie RGNiSW w odpowiednich programach badawczych finansowanych przez NCBiR. Z powyższym zastrzeżeniem analiza przedłożonych informacji pozwala stwierdzić, że działalność Centrum prowadzona jest zgodnie z obowiązującymi procedurami a portfel programów badawczych cechuje innowacyjność i nastawienie na problemy praktyczne o naukowym charakterze.

W 2014 roku NCBR było zaangażowane w realizację 14 badań ewaluacyjnych, w tym rozpoczęto 8 nowych badań oraz zakończono realizację 6 ewaluacji, które zaczęły się w roku 2013. Spośród nowych badań trzy zostały zakończone w 2014 r., natomiast 5 zostanie zakończonych w roku 2015. Wśród badań przeważały ewaluacje *on-going*. Dotyczyły one 7 programów poddanych ewaluacji. Wykonano również 4 ewaluacje *mid-term*, dwie *ex ante* oraz jedną ewaluację *ex post*.

Rekomendacje zakończonych badań ewaluacyjnych mają charakter specyficzny dla danego typu badania oraz programu. W wyniku ewaluacji *ex ante* rekomendowano dokonanie modyfikacji założeń programu w aspekcie zakresu tematycznego, jak i jego struktury logicznej, w szczególności układu celów oraz przypisanych do nich wskaźników. Wskazano także na potrzebę uzupełnienia diagnozy programu.

Przeprowadzone badania *on-going* i *mid-term* dowiodły zasadności oferowanego przez NCBR wsparcia w zakresie B+R oraz identyfikowały ryzyko programów. Zawracano też uwagę na kluczową rolę, jaką odgrywa proces selekcji wniosków w trakcie konkursu i uczynienie tego procesu bardziej transparentnym. Według oceny NCBiR ewaluacje przeprowadzone w 2014 r. nie tylko przyczyniły się do ulepszenia realizowanych programów, ale stanowiły również przesłanki dla wniosków i rekomendacji przy konstruowaniu nowych programów (np. POWER, POIR) realizowanych w perspektywie finansowej 2014-2020.

Szczegółowa analiza informacji o monitorowaniu realizowanych programów wskazuje, że w niektórych przypadkach planowanie efektów/rezultatów mierzonych specyficznymi wskaźnikami były znacząco przekraczane (nawet o 500%). Przy czym można przyjąć, że takie „nadwykonanie” wynika z trudności dokładnego zaprojektowania realizacji przyjętych wskaźników.

Informacje zawarte w „Sprawozdaniu z działalności Narodowego Centrum Badań i Rozwoju za rok 2014” pozwalają zaznajomić się ze strukturą i działalnością Centrum w wyróżnionych obszarach i aspektach. Analiza przedłożonych informacji i danych pozwala sformułować syntetyczną ocenę, że NCBiR wykonuje zadania wynikające z regulacji prawnych a jego organy wypełniają przypisane im obowiązki.

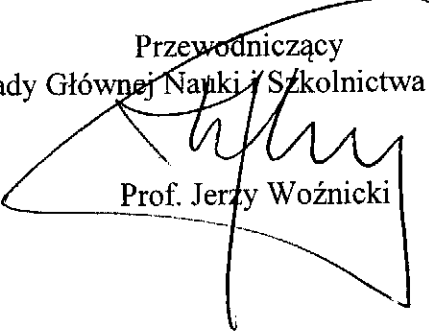
Wykorzystując informacje przekazywane przez członków Rady w komisjach oraz na posiedzeniu plenarnym warto dodać, że formułowano opinie o nadmiernej – niekiedy - roli przedstawicieli praktyki w realizacji projektów badawczych (np. „Nierównocenna rola partnera naukowego – liderem może być tylko zakład przemysłowy” – L.Pawłowski). Ponadto jako kwestię do rozważenia w działalności NCBiR na styku z NCN podnoszono problem finansowania badań „przedaplikacyjnych” (np. „Brak finansowania badań

nakierowanych na opracowanie nowych technologii lub urządzeń nie powiązanych z konkretnym zakładem przemysłowym. Ich rezultatem powinno być zgłoszenie patentowe. Badania takie nazywam przed aplikacyjnym” – L. Pawłowski).

Narodowe Centrum Badań i Rozwoju powinno rozważyć wprowadzenie do treści sprawozdania syntetycznej samooceny działalności Centrum jako instytucji, a nie tylko ewaluacji jej programów. W szczególności, pożądane jest żeby organy Centrum okresowo podejmowały dyskusję prowadzącą do doskonalenia regulacji o charakterze systemowym i zarządczym, dotyczących NCBiR.

Uchwałę otrzymuje Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Przewodniczący
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Prof. Jerzy Woźnicki